

5 milyon genç 'atıl' durumda

BM raporuna göre Türkiye'de 15-24 yaş arasındaki 5 milyon genç ne okula ne işe gidiyor.

Türkan Al - Birleşmiş Milletler Kalkınma

Programının (UNDP) "Türkiye'de Gençlik" konulu İnsani Gelişme Raporu, Türkiye'deki gençlerin yaklaşık yüzde 40'ının atıl durumda bulunduğunu, işsizliğin gençler için bir numaralı sorun haline geldiğini ve eğitimle ilgili problemlerin de acil çözüm beklediğini ortaya koydu.

UNDP'nin Gençlik Raporu, ulusal ve uluslararası İnsani Gelişme Raporları çerçevesinde, Aygen Ataç yönetiminde çeşitli üniversite görevlilerinin katılımıyla hazırlandı.

Rapor için, İstanbul, Adana, Malatya, Ankara, İzmir, Bursa, Tekirdağ, Diyarbakır, Samsun, Trabzon, Kayseri ve Erzurum'da 15-24 yaş grubundaki 3 binden fazla genç arasında kapsamlı bir "Gençliğin Durumu Araştırması" da gerçekleştirildi.

Bu araştırmada, gençlerin nasıl karar aldığı, eğitimleri, siyasi ve toplumsal katılım ve gelecekle ilgili planları irdelendi.

ATIL GENÇLİK

Rapora göre, Türkiye'de 15-24 yaşları arasındaki yaklaşık 12 milyon genç, iş bulmak, bir okuldan mezun olmak veya eğitimi terk etmek, bir kimlik oluşturmak, ana-baba evinden ayrılmak veya kendi ailesini kurmak gibi yetişkinliğe geçiş sürecinin güçlüklerinden en az biriyle baş etmek zorunda kalıyor.

Bu gençlerin yüzde 30'u okula gidiyor. Ama okuyan gençlerin tümünün diğerlerine göre daha iyi durumda olduğunu söylemek de güç görünüyor. Yaklaşık 3 milyon 600 binz genç çalışıyor ama onların çalışma koşullarının tehlike ve risklerden ne derece uzak olduğu da tam olarak bilinmiyor.

Gençlerin yüzde 40'lık bölümünü oluşturan, "ne çalışan, ne de okuyan 5 milyon genç ise atıl durumda" bulunuyor. Rapor, bunların 3 milyonunu da "görünmez gençlik" olarak niteliyor.

Atıl gençliğin, 2.2 milyonunu kadınlar oluşturuyor. Raporda, "En önemlisi ne okula giden, ne iş arayan, evde kalıp çocuklarına bakan veya kısmet bekleyen yaklaşık 2 milyon 200 bin genç kadın, yaşamlarını kendi seçimleriyle kurabilecek mi" diye soruluyor.

Raporda, fiziksel engellilerin sayısı 650 bin, tüm ümitlerini kaybetmiş ve iş aramaktan vazgeçmiş gençlerin 300 bin, sokak çocukları, sokakta yaşayan gençler ve yerinden olmuşların sayısı da 22 bin olarak ifade ediliyor.

Gençlerin "değişimin taşıyıcı gücü" olarak tanımlandığı raporda, bu gerçeğin Türkiye’de kısmen kabul edildiği, gençler arasında yüzde 19’a çıkan işsizlik oranının gençler için fırsatların ne kadar az olduğunu yansıttığı ileri sürülüyor.

KADIN-ERKEK EŞİTSİZLİĞİ

"Türkiye’de Gençlik" konulu rapora göre, ülkede genç kızlar ve kadınlar, aile içinde, sosyal çevrelerinde ve modern kamusal alanlarda çok yönlü ayrımcılık ve dışlanma ile karşı karşıya kalıyor. Bu durumdan da yalnızca kadınlar değil, Türk toplumu zarar görüyor.

Kadın-erkek eşitsizliği, Türkiye’deki sosyal sorunların bir çoğunu daha da şiddetlendiriyor.

2006-2007 öğrenim yılında erkek öğrencilerin lehine ilköğretimde yüzde 4, ortaöğretimde ise yüzde 8 fark bulunuyordu. Genç kızların aile baskısı yüzünden okulu terk etme olasılığı, aynı nedenle okuldan ayrılmak zorunda kalan erkeklere oranla 9 kez fazla. Bu sorun 6 ile 8. sınıflar arasında çok daha belirgin şekilde ortaya çıkıyor.

İlköğretim düzeyinde az eğitim almış ya da hiç öğrenim görmemiş kadınların yüzde 15’i 15 ile 19 yaşları arasında doğum yaparken, lise mezunu akranları arasında bu oran yüzde 3’de kalıyor.

SORUNLU EĞİTİM

Raporda gençliğin eğitim fırsatları da bütüç altına alınıyor ve birkaç yıl içinde 12 milyon kişinin çalışma yaşına erişeceği Türkiye’de eğitimde hem nicelik, hem de nitelik yönünden büyük sorunlar yaşandığı vurgulanıyor.

Buna göre, eğitim harcamalarında son yıllarda kaydedilen ciddi artışa rağmen, oranlar OECD ülkelerinin hala çok altında seyrediyor. OECD ülkelerinde ilk ve orta öğretim süresinin tamamı için öğrenci başına ortalama 81 bin 485 dolar harcanırken, bu rakam Türkiye’de 40 bin doların altında kalıyor.

Türkiye, öğrenci başına ortalama harcama bakımından Meksika, Polonya ve Slovakya ile aynı düzeyde bulunuyor. Öğrenci başına ortalama 100 bin dolar ve üzerinde harcama yapılan Avusturya, Danimarka, İzlanda, Lüksemburg, Norveç, İsviçre ve ABD’nin ise oldukça gerisinde kalıyor. Rapora göre, 1997’de Türkiye’de zorunlu eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıkarılması, okullara net kayıt oranını yüzde 89’a yükseltti. Fakat günümüzde gençlerin yalnızca yüzde 56’sı liseye devam ediyor. Yine sadece yüzde 18’i liseden mezun olduktan sonra üniversiteye giriyor. Ancak her yıl yapılan Öğrenci Seçme Sınavı, öğrencilerin genel bilgi ve beceri düzeylerinin ne kadar yetersiz olduğunu da gözler önüne seriyor. Matematik ve geometri sorularına verilen doğru yanıt ortalamasının 45 soruda 7’de kalması buna bir örnek olarak veriliyor.

PARA KAZANMAMIZ GEREKLİ

Bu arada, söz konusu rapor için gerçekleştirilen Gençliğin Durumu Araştırmasında lise veya üniversiteye gitmeyen gençlere bu durumun nedenleri soruldu.

Gençlerin yaklaşık yüzde 30'u işe girip para kazanmaları gerektiğini ya da okul harcamalarını karşılayacak ekonomik durumları olmadığını söyledi. Yüzde 50'lik grupta, ilgi ve istek eksikliği saptandı. Bunların da yüzde 60'ının düşük geliri ailelerden geldiği ve önemli bir çoğunluğunun bir önceki yılda okula gitmekten hoşlanmadığı ortaya çıktı. Eğitimlerine devam etmeyen gençlerin yüzde 11'inin okula gitmelerine ailelerinin engel olduğu belirlendi. Para kazanmak üzere işe girmesi gerektiği için okulu bırakan genç erkeklerin sayısı, aynı durumda olan genç kızların sayısını 2'ye katladığı anlaşıldı.

Aile baskısıyla okulu bırakmak zorunda kalan genç kadınların sayısı ise aynı durumdaki erkeklerden yaklaşık 9 kat fazla olduğu saptandı. Araştırmaya katılan gençlerin yüzde 75'i okula gitmenin zaman kaybı olduğu görüşüne katılmıyor. Ama iş bulmalarında eğitimin etkisi sorulduğunda durum değişiyor. Gençlerin yüzde 37'si iş bulmada eğitimin önemli bir rolü olmadığını düşünüyor.

GENÇLİK VE İŞSİZLİK

Raporda, gençlik ve işsizlik konusunda da şu tespitler yapılıyor:

"Son yıllardaki güçlü ekonomik büyüme, buna paralel bir istihdam artışına dönüştürülemedi. Son zamanlarda yapılan kamuoyu araştırmaları, en önemli ekonomik sorun olarak, yüksek enflasyon kaygısının yerini, işsizlik endişesinin aldığını gösteriyor. Türkiye'de gençlerin en çok istediği şey, doğru düzgün bir iş bulmak.

Gençliğin Durumu Araştırmasında gençlerin yüzde 49,1'i en çok istedikleri şeyin iyi bir iş olduğunu söyledi. Yüzde 18,1 ile saygınlık ve yüzde 16,9 ile sevgi daha arkadan geldi.

Araştırma, genç işçilerin yüzde 22'sinin çıraklığa başlamanın yasal yaşı olan 15 yaşından önce çalışma hayatına girdiğini gösteriyor."

Araştırmaya göre, gençler, genellikle arkadaş etkisinde kalarak, 13 yaşından itibaren sigara içmeye başlıyor. Dünyada her 8 saniyede bir, Türkiye'de ise her 6 saniyede bir insan sigara yüzünden ölüyor.

POLİTİKACILARI NASIL GÖRÜYÖRLER?

Rapora göre, Türkiye'de gençlik, siyaset mekanizmalarına karşı olumsuz duygular ve güvensizlik besliyor.

Gençler, politikanın "dürüst ve adil olmadığına" ve "hak edenin hak ettiği yerde olmadığına" inanıyor.

Aynı güvensizlik politikacılara karşı da görülüyor. Gençler, politikacılar için (Yalnızca kendilerini ve yakınlarını kolluyorlar),

(Milletin yararına bir şey yapmıyorlar) ve (doğruyu söylemiyorlar) şeklinde görüş ifade ediyor.

Halen bir siyasi partide faaliyet gösteren gençlerin oranı yüzde 4,7'yi aşmıyor. Geri kalan yüzde 95,3'ün dörtte üçü ileride de, bir parti içinde yer almayı düşünmüyor.

2002-2007 döneminde 550 milletvekilinden 35'i 30-35 yaş grubu içindeydi. 22 Temmuz 2007 seçimlerinden sonra bu rakam 19'a geriledi.

Aynı şekilde bir sivil toplum kuruluşu üyesi olanların oranı yalnızca yüzde 4. Bunların da yaklaşık 46'sı ise lise ya da üniversite öğrencisi veya mezunu.

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Raporun sonuç bölümünde de şu değerlendirmelerde bulunuldu:

"-Türkiye'nin daha belirgin bir gençlik politikasına ve gençliğe destek olacak kurumlara ihtiyacı var.

-Yeni bir gençlik politikası, katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmalı.

Uzun vadede bir gençlik parlamentosu kurulmalı

-Eğitimin hem niteliğini, hem niceliğini iyileştirmek öncelikli bir konu. Zorunlu eğitim 11 veya 12 yıla çıkarılmalı. Bu her şeyden önce Türkiye'nin ortalama eğitim süresi ve kalitesini, ulaşmayı amaçladığı ülkelerdeki düzeye getirmesi için gerekli.

Bu düzenlemeyi gerçekleştirmenin maliyetinin önümüzdeki 10-12 yıllık süreç içinde 25-30 milyar dolar civarında olacağı tahmin ediliyor. Bunun stratejik yararları düşünüldüğünde üstlenilmeye değer bir maliyet.

Eşit eğitim fırsatları konusunda iyileşme sağlanmalı. MEB bütçesinin bir kısmı yerleştirilip, her okula asgari bir standart sağlayacak düzeyde doğrudan fon aktarılabilir.

Üniversiteye giremeyen gençlere maddi yardım yapılarak, onlara ikinci bir şans tanınabilir.

Öğretmenlere mesleki becerilerini artırmaları için daha çok olanak sağlamaya ihtiyaç var. 2008-2012 dönemi "Öğretmenler 5 Yılı" olarak ilan edilebilir."